

تأثیر تعرفه‌ها بر تغییر سیاست‌های دفاعی

در کنار آشوب اقتصادی ناشی از سیاست‌های تعرفه‌های دولت ترامپ، مجموعه‌ای موازی از تأثیرات در حوزه امنیت جهانی در حال ظهور است. اثرات کامل این تحولات ممکن است تنها در طول زمان مشخص شود اما تعرفه‌های ایالات متحده می‌توانند تأثیری بر خلاف اهداف امنیتی واشنگتن به دنبال داشته باشند.

دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور ایالات متحده، فرض می‌کند که می‌تواند در سیاست‌های خود بیش از حد جسورانه و حتی بی‌پروا عمل کند اما با پیچیده‌تر، غیرقابل پیش‌بینی‌تر و پرهزینه‌تر شدن تجارت با ایالات متحده، برخی کشورها، از جمله شرکای کلیدی آمریکا، ممکن است انگیزه‌های بیشتری برای بازنگری در میزان وابستگی امنیتی خود به واشنگتن پیدا کنند. تأثیرات این سیاست‌ها بر امنیت بین‌المللی در میان متحدان اروپایی و آسیایی، که هشت دهه به تعهدات امنیتی ایالات متحده وابسته بوده‌اند، به‌صورت متفاوتی بروز یافته است. اما هر دو منطقه در حال بازنگری میزان تعهد این دولت آمریکا به نیازهایشان هستند. اروپایی‌ها پیش از انتخاب ترامپ نسبت به تعهد او به امنیت‌شان نگران بودند. سیاست‌های دولت او در قبال ناتو و جنگ در اوکراین این نگرانی‌ها را افزایش داد. پیگیری مذاکرات صلح ایالات متحده با روسیه، بدون حضور نمایندگان اروپا، تمایل آمریکا برای کاهش سریع تعهداتش در این قاره را به‌وضوح نشان داده است. این امر رهبران اروپا را وادار کرده است پیام کمین انتخاباتی ترامپ در سال ۲۰۲۴ را جدی بگیرند: اکنون به‌طور گسترده پذیرفته شده است که دولت‌های اروپایی باید بودجه دفاعی خود را افزایش دهند و بار کامل تأمین امنیت قاره خود را بر عهده بگیرند. بسیاری از دولت‌های اروپایی به‌طور سنتی سیستم‌های تسلیحاتی خود را از ایالات متحده تأمین کرده‌اند و از فناوری پیشرفته و صرفه‌جویی در مقیاس آن بهره‌مند شده‌اند اما این روند ممکن است تغییر کند.

پرتغال، کانادا و دیگر متحدان ایالات متحده اکنون در حال بازنگری خرید هواپیماهای اف-۳۵ ساخت آمریکا هستند. تعرفه‌ها احتمالاً هزینه محصولات دفاعی ایالات متحده را افزایش خواهند داد، حتی اگر تنها به این دلیل که شرکت‌های دفاعی آمریکا برای تأمین قطعات ضروری از بازارهای جهانی هزینه بیشتری پرداخت خواهند کرد. دولت‌های اروپایی نیز در حال اتخاذ رویکرد «خرید اروپایی» در تأمین تجهیزات هستند: صندوق جدید ۱۵۰ میلیارد یورویی اتحادیه اروپا برای بازسازی تسلیحاتی ممکن است شرکت‌های آمریکایی را از رقابت برای قراردادهای محروم کند. کاهش صادرات دفاعی به اروپا قطعاً نتیجه‌ای نبود که دولت ترامپ انتظار آن را داشت. همچنین، ایجاد یک صنعت دفاعی اروپایی که ممکن است روزی در فروش به دیگر مناطق با ایالات متحده رقابت مؤثرتری داشته باشد، فراتر از هدف کنونی ترامپ برای افزایش هزینه‌های دفاعی اروپا است.

تأثیر عدم قطعیت ناشی از تعرفه‌ها در آسیا به‌گونه‌ای متفاوت احساس خواهد شد. شرکای امنیتی ایالات متحده در آسیا و اقیانوسیه درگیر یک درگیری مسلحانه منطقه‌ای فعال مانند اوکراین نیستند. همچنین، هیچ پیمان امنیتی چندجانبه‌ای مشابه ناتو وجود ندارد که به همان شیوه توسط دولت ترامپ تهدید شود. در عوض، مجموعه‌ای از روابط امنیتی دوجانبه بین ایالات متحده و کشورهای آسیا-اقیانوسیه برقرار است. دولت ترامپ همچنین در این منطقه سرمایه‌گذاری بیشتری کرده است. در حالی که مقابله با نیروهای روسیه در اروپا کاملاً از دستور کار ایالات متحده خارج است، بازدارندگی چین در اقیانوس آرام یک اولویت استراتژیک آشکار است. با این حال، این امر برای آرام کردن کامل نگرانی‌های متحدان منطقه‌ای کافی نخواهد بود. مانند اروپا، این بارور به افزایش است که ایالات متحده دیگر در همان شیوه گذشته نمی‌تواند به‌عنوان یک شریک امنیتی قابل اعتماد تلقی شود. چین به‌سرعت در حال تقویت توان نظامی خود است و با روسیه و کره شمالی همکاری می‌کند. نقاط بالقوه درگیری نیز به‌وضوح قابل شناسایی هستند: از تایوان تا شبه‌جزیره کره و دریای چین جنوبی. در نتیجه، بودجه‌های دفاعی در حال گسترش است. برای مثال، ژاپن در حال افزایش چشمگیر بودجه دفاعی خود است که به‌طور تاریخی در سطح پایینی قرار داشت. کره جنوبی برای سال ۲۰۲۵ افزایش ۳/۶ درصدی بودجه دفاعی را هدف‌گذاری کرده است. استراتژی جدید دفاع ملی استرالیا نیز خواستار افزایش هزینه‌های دفاعی به ۲/۳ درصد تولید ناخالص داخلی تا سال‌های ۲۰۳۳-۲۰۳۴ شده است. مانند اروپا، بخش بزرگی از این هزینه‌ها بر اساس خرید تجهیزات دفاعی از ایالات متحده برنامه‌ریزی شده بود. اما غیرقابل پیش‌بینی بودن سیاست‌های تجاری و تعرفه‌ای ایالات متحده ممکن است تجدیدنظر شرکای آمریکا را به دنبال داشته باشد.

محمدحسین لطف‌اللهی

خبرنگار بین‌الملل

دولت چین روز دوشنبه ۲۱ آوریل به سایر کشورها هشدار داد که هرگونه توافق با ایالات متحده برای محدود کردن تجارت با چین، با واکنش قاطع پکن روبه‌رو خواهد شد. وزارت بازرگانی چین در بیانیه‌ای در این باره اعلام کرد: «تلاش‌ها برای معاف شدن از تعرفه‌های آمریکا که با هدف کسب منافع موقتی و به‌بهای ضررزدن به دیگران انجام می‌شود، مثل چانه‌زنی با ببر بر سر پوستش است.» این بیانیه در شرایطی منتشر شده است که چین خود را در معرض یک جنگ تجاری همه‌جانبه با آمریکا می‌بیند و واشنگتن تلاش دارد با اعمال فشار بر دیگر کشورها، ضمن افزایش صادرات کالاهای آمریکایی، سهم چین از بازار دیگر کشورها را کاهش دهد.

روزنامه واشنگتن‌پست در گزارشی که روز سه‌شنبه ۲۲ آوریل منتشر شد، نوشت: «کشورهای کوچکتر در مناطقی مانند آسیای جنوب شرقی، در یک جنگ تجاری تمام‌عیار میان دو ابرقدرت اقتصادی گرفتار شده‌اند. از یک سو، بسیاری از این کشورها تلاش دارند از طریق مذاکره با آمریکا خیلی زود به توافقی دست یابند که اقتصادشان را از آسیب تعرفه‌ها در امان نگاه دارند و از دیگر سو، پکن از آن‌ها می‌خواهد با فشارهای آمریکا، بازارهای خود را به روی کالاهای چینی ببینند.»

شی‌جین‌پینگ، رئیس‌جمهور چین هفته گذشته در سفرهایی به ویتنام، مالزی و کامبوج کوشید تا چین را به‌عنوان بازنگری مسئول معرفی کند که آماده همکاری با دیگر کشورها به منظور کاستن از تبعات تعرفه‌های آمریکاست. پکن همچنین تحرکات دیپلماتیک خود را افزایش داده و در تماس‌هایی با متحدان آمریکا از جمله اتحادیه اروپا، ژاپن و کره جنوبی خواهان تسلیم نشدن آن‌ها در برابر یکجانبه‌گرایی و فشارهای آمریکایی شده است.

با این حال، چین صرفاً تلاش ندارد تا با ارائه مشوق‌هایی، کشورها را از توافق با آمریکا و محدود کردن واردات کالاهای چینی باز دارد؛ چینی‌ها این بار آشکارا هشدار می‌دهند که هر اقدامی در این راستا با واکنش قاطع همراه خواهد شد. در بیانیه وزارت بازرگانی چین آمده است که چین «هرگز نخواهد پذیرفت» کشوری توافقی علیه چین امضا کند و این‌گونه اقدامات با واکنش فوری و قاطع روبه‌رو می‌شود: «زمانی که تجارت جهانی به قانون جنگل بازگردد و بازیگر قوی به بازیگران ضعیف‌تر زور بگوید، همه قربانی خواهند بود.» دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا روز ۹ آوریل اعلام کرد که تعرفه‌های تجاری علیه همه کشورها به جز چین را به ۱۰ درصد کاهش می‌دهد. او ۹۰ روز به کشورها فرصت داد که توافقی‌های تجاری جدیدی با ایالات متحده امضا کنند تا از تعرفه‌های آمریکا در امان بمانند. این تصمیم در ابتدا باعث رشد شاخص‌های بازارهای سهام شد، اما تشدید جنگ تجاری با چین، دومین اقتصاد بزرگ جهان، بار دیگر به سقوط ارزش سهام و دلار در بازارهای جهانی و افزایش بهای طلا منجر شد.

ترامپ در واکنش به تصمیم قبلی پکن برای وضع تعرفه ۸۴ درصدی بر کالاهای آمریکایی، تعرفه واردات کالاهای چینی را به ۱۲۵ درصد افزایش داد. او در شبکه‌های اجتماعی نوشت: «با توجه به بی‌احترامی‌ای که چین نسبت به بازارهای جهانی نشان داده، تعرفه واردات کالاهای چینی به آمریکا را به ۱۲۵ درصد افزایش می‌دهم و این تصمیم حالا اجرایی است.» در ادامه جنگ تجاری میان دو کشور این رقم روز گذشته به ۱۴۵ درصد افزایش یافت. کاخ سفید در نهایت هفته گذشته اعلام کرد چین حالا با تعرفه‌هایی تا سقف ۲۴۵ درصد برای واردات به ایالات متحده روبه‌رو می‌شود؛ اقدامی که در واکنش به «تعرفه‌های تلافی‌جویانه» پکن صورت گرفته و مرحله‌ی تازه‌ای از تنش در جنگ تجاری میان دو اقتصاد بزرگ جهان را رقم زده است.

چرا چین مذاکرات تجاری با آمریکا را شروع نمی‌کند؟

ترامپ حاضر نشد تعرفه‌های جدید علیه چین را تعلیق کند اما گفت که می‌خواهد با چینی‌ها هم برای یک توافق تجاری مذاکره کند. با این حال، پکن به شدت به مذاکرات با آمریکا درباره این موضوع بدبین است و حاضر نیست بدون دریافت تضمین‌های منطقی از واشنگتن مذاکرات را آغاز کند. تحلیلگران چینی معتقدند مقام‌های پکن از نبود مطالبات شفاف و مشخص ناامید شده‌اند. به‌ویژه آنکه شی‌جین‌پینگ نیز حاضر نیست بدون وجود دستور کاری مشخص و جزئیاتی دقیق، گفت‌وگویی در این خصوص با ترامپ داشته باشد. ژو فنگ، رئیس دانشکده مطالعات بین‌الملل دانشگاه نانچینگ نوشته است: «یکی از مشکلات مهم بر سر راه آغاز مذاکرات که باعث شده شروع گفت‌وگوها به عقب‌بافتن این است که اصلاً روشن نیست کدام فرد و کدام وزارتخانه در آمریکا مسئول پیشبرد گفت‌وگوها خواهد بود و دو طرف همچنان مشغول بررسی اقدامات و ارزیابی طرف مقابل هستند.» یکی از خروجی‌های این وضعیت، تمایل پکن برای جلب حمایت دیگر کشورها در جنگ تجاری با آمریکاست. ژائو مینگهائو، معاون مرکز مطالعات آمریکا در دانشگاه فودان شانگهای در این باره به نیویورک تایمز می‌گوید که چین تمرکز خود را بر تعامل با اروپا، ژاپن و کشورهای جنوب شرق آسیا قرار داده است: «چین این ارزیابی را دارد که جداسازی راهبردی چین از سایر کشورهای جهان ممکن است هدف نهایی آمریکا باشد و مذاکرات صرفاً یک تاکتیک برای ائتلاف وقت است. چین امیدوار است کشورهایی مانند ویتنام بتوانند در برابر فشارهای دولت ترامپ مقاومت کنند.»

در چنین شرایطی که تنش‌های اقتصادی میان واشنگتن و پکن افزایش یافته، برخی کشورهای اروپایی به دنبال ایجاد توازن تازه در مناسبات خود با چین هستند. در همین راستا پدرو سانچز، نخست‌وزیر اسپانیا در سفر اخیر خود به پکن، بر لزوم برقراری رابطه‌ای متعادل تر میان اتحادیه اروپا و چین تأکید کرد. یورونیوز نوشته است که نخست‌وزیر اسپانیا، روز جمعه در پکن پس از دیدار با شی‌جین‌پینگ، رئیس‌جمهوری چین گفت کشورش خواهان رابطه‌ای متوازن تر میان اتحادیه اروپا و چین است؛ رابطه‌ای که بر پایه مذاکره برای حل اختلاف‌ها و همکاری در زمینه‌های مختلف شکل بگیرد. سانچز تلاش دارد در سایه تحولات

جهانی از جمله پیامدهای سیاست‌های تعرفه‌های آمریکا مناسبات اقتصادی و سیاسی کشورش با چین را تقویت کند و اسپانیا را به عنوان حلقه‌ی ارتباطی میان پکن و بروکسل مطرح کند. این دیدار در حالی صورت گرفت که آمریکا قبلاً هشدار داده بود که نزدیک‌شدن به چین «همچون بریدن شاخه زیر پایتان» خواهد بود؛ هشدار که مقامات اسپانیایی آن را رد کرده‌اند. نخست‌وزیر اسپانیا گفت: «ما معتقدیم فرصت‌هایی برای تعمیق روابط وجود دارد، اما مهم است که چین به خواسته‌های اروپا برای ایجاد روابطی متوازن تر حساسیت نشان دهد.» اشاره او به کسری تجاری اتحادیه اروپا با چین بود که در سال گذشته از ۳۰۰ میلیارد دلار فراتر رفت. اتحادیه اروپا چین را هم‌زمان یک «شریک، رقیب اقتصادی و رقیب نظام‌مند» توصیف می‌کند. سانچز افزود: «ما می‌خواهیم روی زمینه‌های مشترک مورد علاقه‌مان کار کنیم و با ترویج تجارت و سرمایه‌گذاری به شیوه‌ای متوازن، توسعه کشورهای خود را از دریچه دیدگاه‌های متفاوتی پیش ببریم و پیوند میان جوامع مان را تقویت کنیم.» شی‌جین‌پینگ نیز تأکید کرد که چین و اتحادیه اروپا باید برای دفاع از جهانی‌سازی اقتصادی و مقابله با «اقدامات یکجانبه و زورگویانه» با یکدیگر همکاری کنند؛ اظهاراتی که به‌وضوح انتقادی به سیاست‌های تعرفه‌ای دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا بود.

چالش بزرگ چین

بزرگترین چالش پیش‌روی پکن در مسیر تلاش‌هایش برای مقابله با یکجانبه‌گرایی آمریکا این است که بسیاری از کشورها مایل نیستند از میان چین و آمریکا یک گزینه را انتخاب کنند و گزینه دیگر را کنار بگذارند. این کشورها همچنین نگرانند تا تحت تأثیر قرار گرفتن روند صادرات کالاهای چینی به ایالات متحده، این کالاهای بازارهای کوچک آن‌ها سرازیر شود و مشکلات تجاری جدیدی برایشان ایجاد کند. چین برای عبور از مشکل دوم راه‌حلی‌هایی دارد اما هنوز نتوانسته راهی مناسب برای عبور از چالش عدم تمایل کشورها به جانبداری میان آمریکا و چین پیدا کند. پکن به کشورهای دیگر پیشنهاد می‌دهد تا به جای صادرات کالا، چین برای آن‌ها کارخانه ایجاد کرده یا در تولیدات محلی آن‌ها سرمایه‌گذاری کند.

وانگ یونگ، مدیر مرکز مطالعات آمریکا در دانشگاه پکن، می‌گوید پیشنهادهای چین برای سرمایه‌گذاری در تولیدات محلی که با هدف کاهش نگرانی‌ها در باره هجوم کالاهای ارزان قیمت مطرح شده‌اند، می‌تواند شغل‌های زیادی ایجاد کرده و فناوری چین را وارد آن کشورها کند. او افزود: «همسایگان چین برای توسعه و امنیت این کشور بسیار مهم هستند، بنابراین لزوماً نیازی نیست که آن‌ها به ایالات متحده وابسته باشند.»

البته این راه‌حل هم نمی‌تواند یک راه‌حل دائمی باشد. آمریکا با آگاهی از راهبرد چین قصد دارد طرح‌هایی را برای جلوگیری از دور زدن تعرفه‌ها پیاده‌سازی کند. از نگاه آمریکایی‌ها قابل قبول نیست که تولیدات چینی از یک کشور دیگر به ایالات متحده صادر شوند و منافع اقتصادی آمریکا را تحت تأثیر قرار دهند.

این مسئله باعث می‌شود همه چیز در گرو حل مسائل چین و آمریکا دستیابی به یک تفاهم تجاری میان آن‌ها باشد.

تغییر رفتار در جنگ تجاری

چین حاضر نیست یکجانبه‌گرایی آمریکا را تحمل کند

